

Koulutus luo edellytykset aineettoman pääoman karttumiselle yrityksissä. Aineettomaan pääomaan kuuluvat yritysten johdon ja markkinoinnin luoma organisaatiopääoma, tutkimus ja tuotekehitys sekä informaatioteknologia. Näiden kaikkien merkitys on kasvanut kone- ja laiteinvestointien vähenemisen myötä.

Tutkimus- ja kehitystoiminnan insinöörejä meillä valmistuu koko joukko, mutta mikä on kaupallisen koulutuksen taso ja riittävyys valtakunnallisesti? Kauppätieteistä valmistuneiden määrä on meillä Kreikan tasolla. Yksi huoli on myös aineettoman pääoman kasautuminen metropolimme Helsingin seudulle. Helsingissä, Espoossa ja Vantaalla on 50 prosenttia kaikesta aineettomasta pääomasta. Riittävä muiden kasvukeskusten kaupallinen koulutus antaisi korkean osaamisen yrityksille tilaa investoida myös koko Suomen alueella.

Yliopistoilla on luonnollisesti oma tehtävänsä muodostaa laaja kansainvälinen tutkimustoiminta. Yrityselämässä ei useinkaan ole enää aikaa pohtia kansantalouden tai globalisaation haasteita, elleivät siemenet itseensä ajatteluun ole viljelty jo yliopistoissa. Koulutuksen pitää olla myös investointia intuitioon. Maailman ongelmien ratkaiseminen vaatii ideologista mieltä ja tunteen paloa. Kuitenkin monelle yliopisto on pienimmän mahdollisen ponnistuksen näyttämö, joka ei opeta luovuuteen eikä valmista kilpailutilanteeseen yrityselämässä.

Tietotaitoa omaavan yritysjohdon, markkinoinnin ja luovimman joukon osuus on nykyään hyvin laaja. EU:n 7. puiteohjelman rahoittaman ja koordinoiman Innodrive-projektin¹ perusteella useimmissa Euroopan maissa 18 prosenttia yritysten työntekijöistä on luettavissa seuraaviin ammatteihin: johto, markkinointi, tutkimus ja kehittäminen sekä informaatioteknologia- eli ICT-työ.

Keskimäärin aineettoman pääoman parissa työskentelee Suomessa ja Norjassa yllät-

¹ Ks. www.innodrive.org

Kolumni

Hannu Piekkola
Professori
Vaasan yliopisto
hannu.piekkola@uwasa.fi

Hannu Piekkola työskenteli Palkansaajien tutkimuslaitoksessa 1995–1999.

Vastaako koulutus talouden haasteisiin?

täen hieman vähemmän, noin 15 prosenttia kuin muissa tutkituissa maissa eli Iossa-Britanniassa, Saksassa, Tšekin tasavallassa ja Sloveniassa. Suomessa 6,5 prosenttia työntekijöistä on tutkimus- ja kehitystoiminnassa, kun tämä työ käsitetään laajasti kattamaan myös insinöörityö. Organisaatiopääomaa luovassa johtamisessa ja markkinoinnissa on 6 prosenttia työntekijöistä; tosin osa heidän työstään on hallinnollista eikä siten investointiluonteista. ICT-työtä tekee 3 prosenttia työntekijöistä.

Koulutus ponnauslaudaksi ai-neettoman pääoman kartuttamiselle näissä ammateissa on unohtunut opetusministeriössä, joka keskittyy maisteritutkintojen ja väitöskirjojen lukumäärän kirjaamiseen. Yliopistoja jyvitetään valmistuneiden määrillä, ei laadulla. Kun ammattikorkeakoulun kandidaatiopiskelijat jatkavat yliopiston maiste-

ritasolle, jää ns. yliopistoaineiden asema epäselväksi. Esimerkiksi tilastotiedettä ja kansantaloustiedettä opetetaan vain osittain ammattikorkeakoulussa ja siten näiden oppiaineiden suhteellinen asema heikkenee. Aineettoman pääoman työn laajeneva joukko vaatii kuitenkin myös yliopistoaineita eikä suoraan ammatteihin valmistavia aineita.

Luova koulutus ei välttämättä ole viihdyttävää

Yliopisto-opettajan tehtävä on palvel-la oppilaita, joiden aktiviteetit ovat kuitenkin hyvin moninaiset. Opiskelijoiden aika on tapetilla, ja opetukseen osallistuminen ei ole enää top tenissä. Maisteriksi valmistuu seitsemässä vuodessa alle puolet, kun vielä muutama vuosi valmistuneiden osuus oli lähellä 60 prosenttia.

Kansainvälinen opiskelijavaihto jo toisen tai kolmannen kerran ulkomaiseen yliopistoon saattaa muodostua esteeksi opintojen suorittamiselle loppuun. Siinänsä opiskelijoiden luovuus ja esiintymistaito, vaikkapa power pointin käyttö, saattaa ylittää monen opettajan taidon. Kansainvälistymistä ja kielitaitoa löytyy yllin kyllin.

Suomalaiset ja Suomessa toimivat ulkomaiset yritykset valtaavat markkinoita maailmassa. Nämä yritykset tarvitsevat yhä enemmän organisaatiopääomaa eli "hyvää hallintoa" kotipesässään Suomessa. Globalisaatio luo uusia haasteita, kun T&K-toiminta Suomessa vähenee, mutta kaikki tämä luo kasvutilaa yritysten ydin-toiminnalle Suomessa. Koulutuksen on seurattava perässä, vaikka yliopistojen tehtävänä ei koskaan ole elää täysin yrityselämän rytmillä, vaan suurempia talouden syklejä seuraten. ■